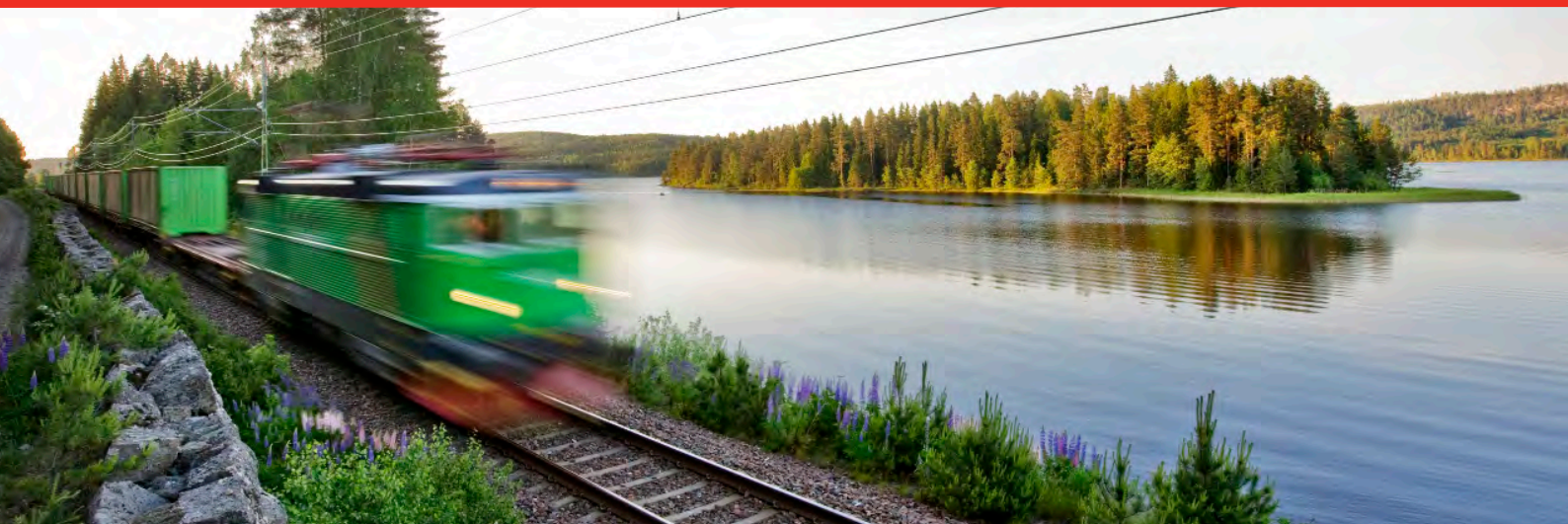

Järnvägsnätsbeskrivning 2011

Del 1 Kapitel 5 - Tjänster

Utgåva 2011-06-20

Uppdateringar

Denna utgåva innehåller revideringar och uppdateringar enligt nedan och ersätter tidigare utgåvor.

Uppdatering	Infört
Avvikelsemeddelande 7, 2011-06-10	2011-06-20
Avvikelsemeddelande 6, 2011-03-31	2011-04-01
Avvikelsemeddelande 5, 2011-02-11	2011-02-16
Avvikelsemeddelande 4, 2010-11-18	2010-11-23
Avvikelsemeddelande 3, 2010-09-10	2010-09-20
Avvikelsemeddelande 2, 2010-03-30 Anpassad till Trafikverket	2010-04-23
Avvikelsemeddelande 1, 2010-02-25	2010-03-08
Ursprungsutgåva	2009-12-13

Innehållsförteckning

Tjänster.....	2
5.1 Inledning	2
5.1.1 Information om andra som tillhandahåller tjänster	3
5.2 Minimipaket av tillträdestjänster.....	3
5.2.1 Tågläge för persontrafik.....	4
5.2.2 Tågläge för godstrafik	6
5.2.3 Tågläge för tjänstetåg	6
5.3 Bantillträdestjänster och tillgång till angränsande faciliteter	6
5.3.1 Användning av utrustning för leverans av drivmotorström	6
5.3.2 Bränsledepåer	6
5.3.3 Stationer för resenärer, inklusive byggnader och övriga faciliteter (plattformar)	7
5.3.4 Godsterminaler	7
5.3.5 Rangerbangårdar	8
5.3.6 Spår eller spårområde för tågbildning	9
5.3.7 Uppställning	11
5.3.8 Underhållsanläggningar och andra tekniska anläggningar	13
5.4 Tilläggstjänster.....	13
5.4.1 Tillhandahållande av drivmotorström	13
5.4.2 Tillhandahållande av bränsle.....	14
5.4.3 Service för tåg	14
5.4.4 Tågbildningstjänster	14
5.4.5 Tjänster gällande specialtransporter och farligt gods.....	16
5.4.6 Andra tilläggstjänster	17
5.5 Extra tjänster	17
5.5.1 Telekommunikationsnät	17
5.5.2 Tillhandahållande av extra information	18
5.5.3 Teknisk kontroll av fordon.....	19
5.5.4 Andra extratjänster	19

Tjänster

5.1 Inledning

Kapitel 5 redovisar tjänster i den ordning som de regleras i direktiv 2001/14/EG. Tjänsterna är uppdelade i följande kategorier:

- **Minimipaket av tillträdestjänster (tågläge)**

Minimipaketet motsvaras av tjänsten tågläge. I denna tjänst ingår rätt att nyttja den kapacitet som tilldelats (spår och växlar) i enlighet med definitionen av tågläge (se avsnitt 1.10.2), trafikledning, nödvändig information med mera.

- **Bantillträdestjänster och tillträde till angränsande faciliteter**

I denna kategori ingår tillträde till spårkapacitet utöver vad som omfattas av minimipaketet, exempelvis uppställning och tågbildning samt tillgång till angränsande faciliteter i form av godsterminaler, stationsbyggnader med mera.

- **Tilläggs tjänster**

I kategorin tilläggs tjänster ingår tjänster som Trafikverket erbjuder i anslutning till tillträdestjänsterna ovan, exempelvis tågbildning, transportvillkor för specialtransporter med mera.

- **Extra tjänster**

I denna kategori ingår exempelvis tjänster som extra information och tillgång till GSM-R.

I kapitlet beskrivs de tjänster som Trafikverket tillhandahåller samt vilka krav och förutsättningar som finns för att nyttja tjänsterna. Information om vem som har rätt att ansöka om tillträdestjänster finns i avsnitt 2.2.1. Avsnitt 4.3 anger hur man ansöker om kapacitet.

Avgifter för de tjänster som Trafikverket erbjuder redovisas i kapitel 6. De villkor som gäller för trafikering redovisas i kapitel 2 och var tjänsterna finns tillgängliga redovisas i kapitel 3.

Då järnvägsfordon inte används för banarbeten i Trafikverkets regi, ska ansökan om kapacitet göras i form av tjänster enligt avsnitt 5.2 och 5.3.¹

¹ Revidering enligt avvikelsemeldande 7

5.1.1 Information om andra som tillhandahåller tjänster

Om trafikuppgiften Trafikverket erbjuder andra svenska infrastrukturförvaltare att publicera sin järnvägsnätsbeskrivning på Trafikverkets webbplats.

<http://www.trafikverket.se/Foretag/Trafikera-och-transportera/Trafikera-jarnvag/Jarnvagsnatsbeskrivning/Jarnvagsnatsbeskrivningar-fran-svenska-infrastrukturforvaltare1/>

På Trafikverkets webbplats finns också möjlighet för aktörer som tillhandahåller järnvägsnära tjänster till järnvägsföretag och trafikorganisatörer att publicera kontaktuppgifter med länkar till den egna webbplatsen.

<http://www.trafikverket.se/Foretag/Trafikera-och-transportera/Trafikera-jarnvag/System-och-verktyg-for-jarnvag/Branschregistret-jarnvagsnara-tjanster/>

Trafikverket ansvarar inte för informationen i andra infrastrukturförvaltares järnvägsnätsbeskrivningar eller för innehållet i tjänster som erbjuds av andra aktörer.

5.2 Minimipaket av tillträdestjänster

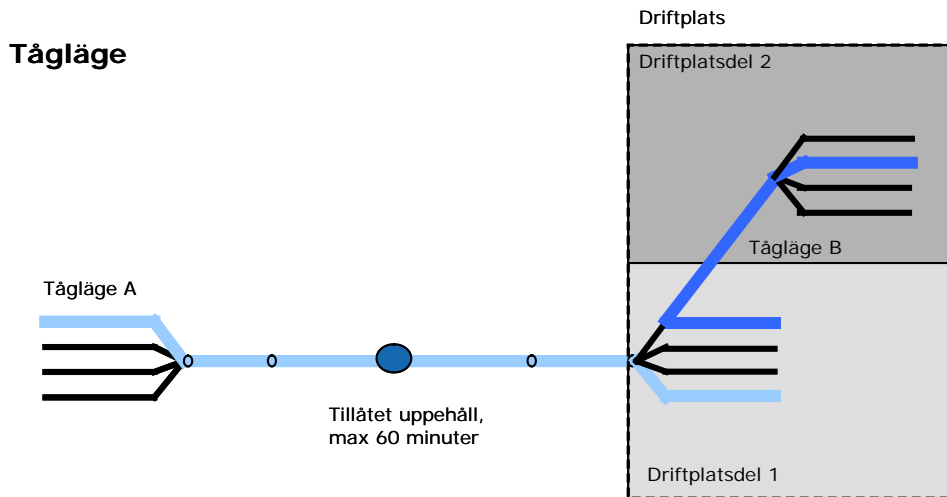
Trafikverket tillhandahåller minimipaket av tillträdestjänster i form av tjänsten tågläge, som indelas i följande alternativ:

- tågläge för persontrafik
- tågläge för godstrafik
- tågläge för tjänstetåg.

Tjänsten tågläge omfattar hela förflyttningen från en plats till en annan, från det att fordonsrörelsen inleds på utgångsstationen till det att fordonet stannat på slutstationen. I tågläget, eller mellan tåglägen i ett tåguppdrag (se bilaga 4.1, kap 3.1), ingår uppehåll på maximalt en timme (60 minuter) per plats. Se figur 5.1, tågläge alternativ A. Om längre uppehåll än en timme per plats önskas krävs ansökan om tjänsten uppställning, se avsnitt 5.3.7³.

³ Reviderad enligt avvikelsemeddelande 1

För förflyttningar över driftplatsgräns, eller mellan driftplatsdelar inom en driftplats, krävs ansökan om tågläge. Se figur 5.1.

Figur 5.1 Tågläge alternativ A; mellan driftplatser. Tågläge alternativ B; mellan driftplatsdelar.

5.2.1 Tågläge för persontrafik

Om trafikuppgiften omfattar transport av resande ska ansökan avse tågläge för persontrafik. Ansökan om tågläge hanteras enligt den tilldelningsprocess som beskrivs i kapitel 4. I tågläge för persontrafik ingår tillgång till

1. De spår och växlar som tilldelats för framförandet av tåget

Här avses rätten att nyttja tilldelad kapacitet enligt de villkor som fastställts i tågplanen, trafikeringsavtal, tillstånd och licenser samt enligt gällande föreskrifter. Rätten att nyttja den tilldelade kapaciteten kan dock bli föremål för Trafikverkets trafikledningsbeslut och myndighetsbeslut som begränsar, förändrar eller upphäver nyttjandet. Sådana beslut kan exempelvis orsakas av störningar och syftar alltid till att uppnå ett säkert och effektivt nyttjande av infrastrukturen.

2. Utrustning för leverans av drivmotorström (kontaktledning) där det finns sådan

Här avses rätten att använda Trafikverkets kontaktledning på elektrifierade banor.

3. Trafikledning

Här avses rätten att via Trafikverkets trafikstyrnings- och kommunikationssystem ta del av den operativa information som är nödvändig för att nyttja tågläget. Trafikledningen inkluderar trafikövervakning och tågklarering, inklusive information om tågrörelser. Se även avsnitt 3.3.1.4 och 3.3.3.

Trafikverkets trafikledning på sidospår består i att upplysa om vilka växlingsrörelser och A-skydd som pågår. De aktörer som verkar på platsen svarar för samordningen av dessa rörelser.

4. Trafikinformation till järnvägsföretag eller trafikorganisatörer (GRUND)

Trafikinformation GRUND omfattar information till järnvägsföretag eller trafikorganisatörer från och med att ett tågläge är fastlagt, under och efter nyttjandet av tågläget. Med information avses här all övrig information som behövs för att utföra eller driva den järnvägstrafik för vilken kapacitet har tilldelats. Trafikinformation GRUND innehåller information om

- a) villkor för trafikens framförande
- b) eventuella avvikelser från fastställd tågplan
- c) planerade ankomst- och avgångstider
- d) uppgifter om var tågen i realtid geografiskt befinner sig
- e) punktlighet (presenteras i minuter i förhållande till fastlagd tidtabell)
- f) aktuellt ankomst- eller avgångsspår
- g) prognoser på ankomst- eller avgångstider vid eventuella trafikstörningar som medför en försening på 5 minuter eller mer
- h) bedömd förseningsorsak vid försening på 3 minuter eller mer
- i) trafikhändelser, information om eventuella åtgärder för återställande av bana och trafik samt prognoser för detta
- j) mätvärden i realtid från Trafikverkets detektorer (se avsnitt 5.5.3).

Då trafikverksamheten sker i form av spärrfärd (JvSFS 2008:7) ingår endast tjänsterna i punkterna a–c, f och i. Spärrfärd förekommer endast i de fall de tekniska förutsättningarna för tågfärd inte kan uppfyllas.

Trafikverket levererar trafikinformation GRUND till järnvägsföretaget eller trafikorganisatören genom olika kanaler såsom e-post, telefon och Internet eller via direkt åtkomst till Trafikverkets IT-system. Trafikverket svarar inte för den utrustning som är nödvändig för att ta del av trafikinformation GRUND.

För upplysningar om tillgång till Trafikverkets IT-system, se Trafikverkets webbplats.

<http://www.trafikverket.se/Foretag/Trafikera-och-transportera/Trafikera-jarnvag/System-och-verktyg-for-jarnvag/>

För information om operativa regler, se avsnitt 2.4. För uppgifter som ska lämnas före tågs avgång, se bilaga 2.1.

5. Trafikinformation till resenärer (BAS)

Trafikinformation BAS omfattar högtalarutrop, fast och dynamisk skyltning inom stationsområdet samt publicering av information på Trafikverkets webbplats och i mobila tjänster.

Den webbaserade trafikinformationen kan även fås på järnvägsföretagets eller trafikorganisations egen webbplats.

Underlag för Trafikverkets trafikinformationsuppdrag hanteras enligt avsnitt 4.3.1. Mer information om Trafikinformation BAS finns i bilaga 4.1 och bilaga 5.1.

6. Plattformer för resandeutbyte eller för enklare service

Här avses rätten att under tilldelat tågläge nyttja plattformar med tillhörande plattformsutrustning för resandeutbyte eller för enklare service.

5.2.2 Tågläge för godstrafik

Ansökan om tågläge hanteras enligt den tilldelningsprocess som beskrivs i kapitel 4. I tågläge för godstrafik ingår tillgång till de tjänster som beskrivs i avsnitt 5.2.1 punkterna 1–4.

5.2.3 Tågläge för tjänstetåg

Med tjänstetåg avses tåg som framförs utan resande eller gods. Det kan vara förflyttning av fordon av omloppsskäl, till avgångsstation eller från ankomststation eller till och från uppställningsplats, serviceanläggning eller verkstad.

Ansökan om tågläge hanteras enligt den tilldelningsprocess som beskrivs i kapitel 4. I tågläge för tjänstetåg ingår tillgång till de tjänster som beskrivs i avsnitt 5.2.1 punkterna 1–4. Om trafikuppgiften kräver tillgång till plattform ingår även tjänsten i avsnitt 5.2.1 punkt 6.

5.3 Bantillträdestjänster och tillgång till angränsande faciliteter

5.3.1 Användning av utrustning för leverans av drivmotorström

Tjänsten användning av kontaktledning ingår i Trafikverkets minimipaket av tillträdestjänster. Se avsnitt 5.2.1 punkt 2.

5.3.2 Bränsledepåer

För information om var bränsledepåer finns, hänvisas till andra infrastrukturförvaltares järnvägsnätsbeskrivningar, till järnvägsföretag som erbjuder tjänsten eller till andra aktörer som äger depåer eller på annat vis tillhandahåller bränsle, se även avsnitt 5.1.1.

5.3.3 Stationer för resenärer, inklusive byggnader och övriga faciliteter (plattformar)

Tjänsten stationer för resenärer omfattar dels en bantillträdestjänst som består av spårkapacitet i anslutning till plattformar, dels en tjänst för tillgång till plattformar samt ytterligare en tjänst för tillgång till allmänna utrymmen för resenärer.

5.3.3.1 Spårkapacitet vid plattform

Trafikverket tillhandahåller spårkapacitet vid plattform som en del av tjänsten tågläge, eller i form av tjänsten uppställning. Se avsnitt 5.3.7.

5.3.3.2 Tillgång till plattform

Tjänsten omfattar såväl plattform för resandeutbyte som särskilda serviceplattformar. För tillträde i samband med nyttjande av tågläge för persontrafik, eller i särskilda fall tågläge för tjänstetåg, ingår tjänsten i tågläget. Se avsnitt 5.2.1 punkt 6.

5.3.3.3 Tillgång till stationsbyggnader och allmänna utrymmen för resenärer

Trafikverket tillhandahåller inga stationsbyggnader eller allmänna utrymmen för resandeutbyte. Majoriteten av de stationsbyggnader som används för resandeutbyte förvaltas av Jernhusen AB (<http://www.jernhusen.se/>)

Trafikverket förvaltar dock ett antal hållplatser med varierande grad av plattformsutrustning, som exempelvis vindskydd och bänkar. För tillträde i samband med nyttjande av tågläge för persontrafik, ingår tjänsten i tågläget.

För information om tillgång till stationsbyggnader hänvisas till Jernhusen AB (<http://www.jernhusen.se/>) eller andra aktörer som äger eller förvaltar stationsbyggnader, se även avsnitt 5.1.1.

5.3.4 Godsterminaler

Tjänsten godsterminaler är uppdelad i dels en bantillträdestjänst som omfattar spårkapacitet inom godsterminal, dels en tjänst som omfattar tillgång till anläggningar inom godsterminal.

5.3.4.1 Tillträde till spårkapacitet inom godsterminal

Med godsterminal menas ett avgränsat område som är anslutet till järnvägsnätet och avsett för lastning och lossning av gods och lastbärare, eller omlastning från järnväg till andra trafikslag.

Kombiterminaler

Trafikverket förvaltar spår på ett antal kombiterminaler där andra aktörer tillhandahåller markytor, faciliteter och tjänster. Ansökan om spårkapacitet för uppställning i samband med lastning och lossning vid dessa terminaler sker enligt avsnitt 5.3.7.

Lastplatser

Trafikverket tillhandahåller spårkapacitet vid lastplatser i form av tjänsten uppställning, se avsnitt 5.3.7. Vid tilldelning av spårkapacitet kommer ansökningar

som kan knytas till lossning och lastning av gods att värderas högre än annat spårutnyttjande (till exempel uppställning) på dessa platser.

5.3.4.2 Tillgång till anläggningar inom godsterminal

Kombiterminaler

På kombiterminalerna tillhandahåller Trafikverket inga anläggningar.

Lastplatser

På de platser som betecknas som lastplatser tillhandahåller Trafikverket markytor och i förekommande fall enklare anläggningar, i befintligt skick, för lossning och lastning av gods. Exempel på sådana anläggningar är sidolastkajer och ändkajer. Med tjänsten tillgång till anläggningar inom godsterminal följer rätten att nyttja dessa ytor och anläggningar under den tid som spårkapacitet tilldelats.

Hantering av gods sker med mobil utrustning som den sökande själv svarar för. Hantering av nedskräpande gods, till exempel timmer, är inte tillåten. Om Trafikverket tvingas sanera anläggningen kommer den som tilldelats kapacitet att få betala saneringen.

Lagring av gods tillåts inte på dessa platser. Ytor lämpliga för lagring av gods i anslutning till lastplatser kan i vissa fall vara tillgängliga för arrende.

För mer information om lastplatser samt villkor för nyttjande av dessa, se avsnitt 3.7, eller kontakta *Kundservice järnväg* på Trafikverket, se bilaga 1.1.

5.3.5 Rangerbangårdar

Tjänsten rangerbangårdar omfattar tillträde till spår och tillgång till anläggningar inom rangerbangårdar. Rangerbangårdarna och de spår som tillhör respektive anläggning framgår av avsnitt 3.8.

I tjänsten ingår tillgång till

- 1. de spår, växlar och rangerspecifika anläggningar som tilldelats på rangerbangården**

Här avses rätten att nyttja tilldelad kapacitet enligt de villkor som fastställts i tågplanen, trafikeringsavtal, tillstånd och licenser samt enligt gällande föreskrifter. På rangerbangårdar där Trafikverket eller en tjänsteleverantör som Trafikverket godkänt tillhandahåller tågbildningstjänster, kan inskränkningar förekomma.

Rätten att nyttja den tilldelade kapaciteten kan bli föremål för Trafikverkets trafikledningsbeslut och myndighetsbeslut som begränsar, förändrar eller upphäver nyttjandet. Sådana beslut kan exempelvis orsakas av störningar och syftar alltid till att uppnå ett säkert och effektivt nyttjande av infrastrukturen.

- 2. utrustning för leverans av drivmotorström (kontaktledning) och extern el (uppvärmning) där det finns sådan**

Här avses rätten att använda Trafikverkets kontaktledning på elektrifierade rangerbangårdar. Dessutom ingår rätten att använda befintliga värmeposter.

3. trafikledning

Här avses rätten att, där så är möjligt, via Trafikverkets trafikstyrnings- och kommunikationssystem ta del av operativ information. Trafikverkets trafikledning på sidospår består i att upplysa om vilka växlingsrörelser och A-skydd som pågår. De aktörer som verkar på platsen svarar för samordningen av dessa rörelser.

4. trafikinformation till järnvägsföretag eller trafikorganisatörer

Här avses information till järnvägsföretag eller trafikorganisatörer från och med att kapacitet på rangerbangården tilldelats, under och efter nyttjandet av kapaciteten. Trafikinformationen omfattar

- villkor för nyttjandet av rangerbangårdens spår och anläggningar
- eventuella avvikelser från fastställd tågplan
- planerade ankomst- och avgångstider
- trafikhändelser, information om eventuella åtgärder för återställande av anläggningar samt prognoser för detta.

Trafikinformation levereras till järnvägsföretaget eller trafikorganisatören genom olika kanaler, se avsnitt 5.2.

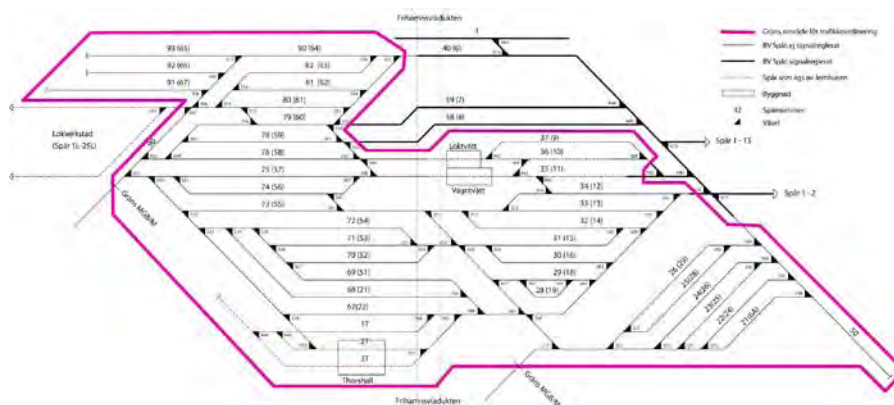
Rangerbangårdarna är anläggningar byggda för ett specifikt syfte: att upplösa, sortera och bilda tåg. Vid tilldelning av kapacitet kommer ansökningar som kan knytas till rangering att värderas högre än andra (exempelvis uppställning).

Ansökan ska ske enligt de rutiner som redovisas i bilaga 4.1. Tilldelning av kapacitet på rangerbangårdar sker efter dialog med kund.

För nyttjande av Trafikverkets rangeranläggningar kan det finnas krav på genomgången utbildning. För mer information, kontakta *Kundservice järnväg* på Trafikverket, se bilaga 1.1.

5.3.6 Spår eller spårområde för tåg bildning

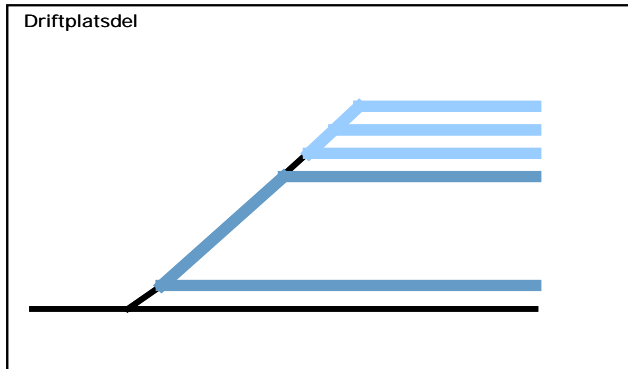
Tjänsten införs på prov för fordonsrörelser inom depåområdet på driftplatsdel Malmö central.

Figur 5.2 Depåområdet på driftplatsdel Malmö central

Tjänsten består av rätten att under en angiven tidsperiod utföra fordonsrörelser inom driftplatsdelen. Tjänsten är tillgänglig bara för den som också har, eller ansöker om, kapacitet för uppställning – och då bara för fordonsrörelser på och mellan dessa spår. Se figur 5.3.

Spår eller spårområde för tågbildning

Figur 5.3 Tågbildning; rörelser på eller mellan spår för uppställning

I tjänsten tågbildning, som är en bantillträdestjänst, ingår tillgång till

1. de spår och växlar som behövs för uppgiften

Här avses rätten att nyttja kapacitet enligt de villkor som fastställts i tågplanen, trafikeringsavtal, tillstånd och licenser samt enligt gällande föreskrifter. Rätten att nyttja den tilldelade kapaciteten kan dock bli föremål för Trafikverkets trafikledningsbeslut och myndighetsbeslut som begränsar, förändrar eller upphäver nyttjandet. Sådana beslut kan exempelvis orsakas av störningar och syftar alltid till att uppnå ett säkert och effektivt nyttjande av infrastrukturen.

2. utrustning för leverans av drivmotorström (kontaktledning) där det finns sådan

Här avses rätten att använda Trafikverkets kontaktledning på elektrifierade driftplatser.

3. trafikledning

Här avses rätten att, där så är möjligt, via Trafikverkets trafikstyrnings- och kommunikationssystem ta del av operativ information. Trafikverkets trafikledning på sidospår består i att upplysa om vilka växlingsrörelser och A-skydd som pågår. De aktörer som verkar på platsen svarar för samordningen av dessa rörelser.

4. trafikinformation till järnvägsföretag eller trafikorganisatörer

Tjänsten tågbildning inkluderar del av ”trafikinformation GRUND”. De delar som ingår är punkterna a–c, f och i. Se avsnitt 5.2.1 punkt 4.

Ansökan ska ske enligt de rutiner som redovisas i bilaga 4.1. Tilldelning av kapacitet för tågbildning sker efter dialog med den sökande.

5.3.7 Uppställning

Tjänsten uppställning är indelad i dels en bantillträdestjänst som omfattar två olika typer av uppställningstjänster (avsnitten 5.3.7.1 och 5.3.7.2), dels en tjänst som omfattar tillgång till uppvärmning av järnvägsfordon (avsnitt 5.3.7.3).

5.3.7.1 Tillträde till spårkapacitet för uppställning

Trafikverket tillhandahåller spårkapacitet för uppställning av fordon, i form av tjänsten uppställning.

Tjänsten uppställning ska ansökas om vid *all* uppställning av fordon, utöver det uppehåll på en timme per plats som ingår i tågläget, men inte före och efter tågläget. Ansökan om uppställning ska i första hand utformas utifrån önskad spårlängd och tid för uppställning – inte specifika spår. För mer information, se bilaga 4.1. Förteckning över tillgängliga spår för uppställning redovisas i bilaga 3.1. En uppdatering av bilagan publiceras i januari 2010.

I tjänsten uppställning ingår tillgång till

1. **de spår som tilldelats för uppställningen**

Här avses rätten att nyttja tilldelad kapacitet för uppställning av stillastående fordon enligt de villkor som fastställts i tågplanen, trafikeringsavtal, tillstånd och licenser samt enligt gällande föreskrifter. Rätten att nyttja den tilldelade kapaciteten kan dock bli föremål för Trafikverkets trafikledningsbeslut och myndighetsbeslut som begränsar, förändrar eller upphäver nyttjandet. Sådana beslut kan exempelvis orsakas av störningar och syftar alltid till att uppnå ett säkert och effektivt nyttjande av infrastrukturen.

2. **Trafikinformation till järnvägsföretag eller trafikorganisatörer**

Information till järnvägsföretag eller trafikorganisatörer från och med att kapacitet för uppställning tilldelats, under och efter nyttjandet av spårkapaciteten. Trafikinformationen omfattar

- a. villkor för uppställningen
- b. eventuella avvikelser från fastställd tågplan
- c. Trafikhändelser, information om eventuella åtgärder för återställande av bana och trafik samt prognoser för detta

Trafikantinformation levereras till järnvägsföretaget eller trafikorganisatören genom olika kanaler, se avsnitt 5.2

Som stöd för ansökan om spårkapacitet för uppställning i Stockholm redovisar Trafikverket riktlinjer för spår användning. Riktlinjerna är framtagna utifrån erfarenhet av tidigare tågplanarbete. Riktlinjerna utgör inte begränsningar för hur kapacitet kan ansökas, men visar hur infrastrukturen sannolikt bör nyttjas för att uppnå största samhällsekonomiska nytta⁴.

http://www.trafikverket.se/PageFiles/9340/Planeringsforutsattningar_Cst.pdf

Vid tilldelning av spårkapacitet för uppställning har fordon som kan knytas till tågproduktion (tåglägen) företräde gentemot andra fordon. Spårkapacitet för

⁴ Revidering enligt avvikelsemeddelande 1

uppställning av fordon vid plattform medges normalt endast för resenärernas på- och avstigning, furnering och lättare driftsunderhåll. Spårkapacitet för uppställning av godstågsfordon i anslutning till angränsande faciliteter, till exempel tillgång till anläggningar inom godsterminal, medges normalt endast i direkt anslutning till nyttjandet av anläggningen i fråga.

Den som under en månad uppenbart inte nyttjar tilldelad kapacitet för uppställning ska på Trafikverkets begäran avstå från kapaciteten.

Uppställning av fordon regleras ur elsäkerhetssynpunkt i BVF 922, se avsnitt 2.4.1.3.

5.3.7.2 Tillträde till spårkapacitet för långtidsuppställning⁵

Tjänsten långtidsuppställning innebär att spårkapacitet upplåts för uppställning av fordon på spår med låg underhållsnivå, som kan tas i bruk endast efter en i förhand överenskommen tidsfrist. Tidsfristen behövs för att Trafikverket ska kunna inspektera spåren och göra dem trafikerbara.

Långtidsuppställning ingår inte i Trafikverkets infrastrukturåtagande, men kan tilldelas om kapacitet finns. Syftet med tjänsten är att tillhandahålla långtidsuppställning på spår med lägre underhållsnivå än genomsnittet, till ett reducerat pris.

För information om vad som ingår i tjänsten, se avsnitt 5.3.7.1.

Baserat på en förhandskontakt med beskrivning av behovet föreslår Trafikverket lämpliga platser och spår för långtidsuppställning. Därefter görs ansökan om tjänsten, se avsnitt 4.3.

I bilaga 3.1 redovisas vissa sidospår som ofrafikerade. Dessa spår kan vara möjliga att använda för långtidsuppställning. Uppgifterna ger en bild av Trafikverkets utbud och kan användas vid beskrivning av behovet av långtidsuppställning. Långtidsuppställning tilldelas för högst en tågplan. Om behovet av uppställning sträcker sig över längre tid än en tågplan ska en ny ansökan lämnas till Trafikverket.

5.3.7.3 Tillgång till uppvärmning av järnvägsfordon

Det är möjligt att ansluta extern el till järnvägsfordon via

- tågvärmeposter (1000 V)
- lokvärmeposter (230 V)
- diesellokvärmeposter (400 V)
- uppfälld strömavtagare.

Tjänsten är ett komplement till tjänsten uppställning. Tjänsten erbjuds dem som samtidigt ansöker om plats för uppställning av fordon på det angränsande spåret.

⁵ Revidering enligt avvikelsemeddelande 5

5.3.8 Underhållsanläggningar och andra tekniska anläggningar

Tjänsten underhållsanläggningar och andra tekniska anläggningar är uppdelad i dels en bantillträdestjänst som omfattar spårkapacitet vid sådana anläggningar, dels en tjänst som omfattar tillgång till sådana anläggningar.

5.3.8.1 Tillträde till spårkapacitet vid underhållsanläggningar och andra tekniska anläggningar

Trafikverket tillhandahåller spårkapacitet vid tekniska anläggningar i form av tjänsten spår för uppställning. Se avsnitt 5.3.7.

5.3.8.2 Tillgång till underhållsanläggningar och andra tekniska anläggningar

Trafikverket varken äger eller förvaltar verkstäder. Anläggningar för tvätt av tåg finns i anslutning till vissa större stationer i landet, men Trafikverket driver inte dessa. Trafikverket äger inte heller fekalietömningsanläggningar, men de finns tillgängliga på vissa stationer.

Andra verksamhetsutövare kan erbjuda tjänsten. För mer information, se avsnitt 5.1.1.

I Göteborg Skandiahallen (Gsh), vid spår 31–35, tillhandahåller Trafikverket en bromsprovansläggning för laddning av luft i tågens bromssystem, täthetskontroll och bromsprov. För nyttjande av anläggningen finns krav på genomgången utbildning.

För mer information om utbildning, kontakta *Kundservice järnväg* på Trafikverket, se bilaga 1.1.

5.4 Tilläggstjänster

5.4.1 Tillhandahållande av drivmotorström

Trafikverket köper in drivmotorström och erbjuder järnvägsföretag och trafikorganisatörer denna tjänst till självkostnadspris.

Trafikverket försöker köpa elström så billigt som möjligt. Sedan 2006 har Trafikverket köpt elström som till 100 procent varit producerad via vattenkraft som är certifierbar för Bra Miljöval. Den som har önskemål om elström producerad på annat sätt, till exempel Bra Miljöval EL, kan beställa detta från Trafikverket och får då betala den merkostnad som denna beställning innebär. En förutsättning är att produkten går att köpa på elmarknaden. Trafikverket kan på förfrågan lämna en prisprognos på detta före beställning.

Ett prognostiserat pris (budgetpris) för drivmotorström beräknas senast 31 oktober för kommande år, med utgångspunkt från förväntat inköpspris, inklusive nätavgifter för kommande år, och det priset belastas med ett påslag för de förluster som uppkommer i distributionen och omformningen. Detta påslag varierar från

fordon till fordon, se avsnitt 6.3.4.1. Det prognostiserade priset för 2011 meddelas senast den 31 oktober 2010.

Förutom det prognostiserade priset för drivmotorström tillkommer en kostnad för elcertifikat. Alla konsumenter av drivmotorström måste enligt lag under 2011 köpa elcertifikat motsvarande 17,9 procent av sin förbrukning.

Det prognostiserade priset beräknas med rimlig marginal så att det normalt inte ska överstigas. Priset ska endast ses som en information om prisnivån. Det pris som används för debitering under året är utfallet av den aktuella månadens elhandel. Priset varierar således från månad till månad. En slutlig korrigering görs efter årets slut så att den debiterade kostnaden och volymen överensstämmer med den inköpta. Trafikverket får varken göra vinst eller förlust på elhandel, varför Trafikverket måste ha möjlighet att justera priset efter årets slut.

Trafikverket upphandlar drivmotorström med hjälp av en portföljförvaltare, och elen köps in till spotpris, timme för timme. Utöver detta köper Trafikverket finansiella prissäkringskontrakt för att låsa priset och dämpa prisvariationerna över åren och även under innevarande år. Dessa prissäkringar tecknas upp till fem år i förväg och Trafikverket köper då cirka 20 procent av sin årsförbrukning för år ett till fem framåt i tiden.

För fordon med återmatning ger Trafikverket full kompensation för den återmatade energin.

Ansökan om drivmotorström ingår i ansökan om tågläge.

5.4.2 Tillhandahållande av bränsle

Trafikverket tillhandahåller inte bränsle. Bränsledepåer ingår inte i infrastrukturen, men järnvägsföretag kan få tillgång till sådana genom att teckna avtal med den verksamhetsutövare som driver bränsledepån på den aktuella platsen. Även ett flertal oljebolag kan tillhandahålla tjänsten. Se avsnitt 5.1.1.

5.4.3 Service för tåg

Trafikverket tillhandahåller inte tjänster för service för tåg. Den sökande kan i vissa fall få tillgång till sådana tjänster, exempelvis städning, furnering eller reparationstjänster, genom avtal med järnvägsföretag som erbjuder tjänsten mot avgift, eller andra företag som är inriktade på sådana tjänster. Se avsnitt 5.1.1.

5.4.4 Tågbildningstjänster⁶

Med tågbildningstjänster avses rangering, växling och andra tillhörande tjänster för att upplösa och bilda tåg på tågbildningsplatser (se avsnitt 3.8.1).

På tågbildningsplatser är Trafikverkets roll att vid tilldelning av kapacitet se till att infrastrukturen kan nyttjas säkert, effektivt och konkurrensneutralt.

⁶ Revidering enligt avvikelsemeddeltande 6

På tågbildningsplatser med fler intressenter kommer Trafikverket att föra en löpande dialog med parterna, såväl under tågplaneprocessen som under tågplaneperioden, för att säkerställa att målsättningarna ovan uppfylls och att verksamheten på tågbildningsplatsen kan bedrivas enligt de intentioner som låg till grund för tilldelningen. Trafikverket kan engagera externa leverantörer för att tillhandahålla de tjänster som behövs. De tjänster som erbjuds kommer som princip att bli självkostnadsbaserade.

5.4.4.1 Tågbildningstjänster på Hallsbergs rangerbangård⁷

På rangerbangården i Hallsberg, se avsnitt 3.8.1.1, erbjuder Trafikverket tjänster kopplade till rangeringen av vagnar.

Ansökan om tågbildningstjänster i Hallsberg ska vara skriftlig och göras på Trafikverkets blankett för ansökan om kapacitet och tågbildningstjänster i Hallsberg, som finns på Trafikverkets webbplats.

<http://www.trafikverket.se/Foretag/Trafikera-och-transportera/Trafikera-jarnvag/Jarnvagsnatsbeskrivning/Blanketter/>

I bilaga 4.1 framgår vad ansökan om kapacitet samt tågbildningstjänster i Hallsberg ska innehålla.

Tågbildningstjänster på Hallsbergs rangerbangård:

Tjänst		Beskrivning av tjänsten
Hrbg IN	Mottagning ankommande tåg/växling	Mottagning av ankommande tåg, ankomstsyntax, uppkoppling, lokskifte, avhängning och rangering av vagnar.
Hrbg UT	lordningsställande av avgående tåg/växling	lordningsställande av avgående tåg samt vid behov neddragning från riktningssgrupp till utfartsgrupp för avgång. Syntax och bromsprov ingår i tjänsten.
Hrbg G	Tilläggstjänst	Vagnar grupperas för olika destinationer.

Ovanstående tjänster på Hallsbergs rangerbangård är inte tillgängliga under följande tider:

- 2010: 24 december kl. 14.00 – 26 december kl. 8.00.
- 2011: 24 juni kl. 14.00 – 26 juni kl. 8.00.

Öppettider för övriga storhelger bestäms efter det att tågplanen fastställts.

Med gruppväxling (Hrbg G) menas att ett tåg sätts samman av vagnar som grupperas för olika destinationer. Detta för att järnvägsföretaget enkelt ska kunna koppla loss en vagngrupp vid en specifik destination och sedan fortsätta med tåget. Tjänsten Hrbg G erbjuds, när så är möjligt, efter förfrågan från järnvägsföretag eller trafikorganisatörer. Innehållet i tjänsten tas fram och formas i dialog mellan Trafikverket och avtalsparten.

För att optimera tillhandahållandet av tågbildningstjänster på Hallsbergs rangerbangård kan Trafikverket fatta beslut om att transportera uppställda vagnar till

⁷ Revidering enligt avvikelsemeldande 3

lediga uppställningsspår. Det gäller vagnar som kl. 10.00 saknar rapporterad trafikuppgift för det närmaste dygnet.

5.4.4.2 Tågbildningstjänster på trafikplats Hagalund⁸

Tågbildning på trafikplats Hagalund ska beställas av ISS TraffiCare AB som är tjänsteleverantör. Tjänsten omfattar även Jernhusens infrastruktur inom trafikplatsen. Adressuppgift för information, ansökan och tecknande av avtal för tjänsten, se bilaga 1.1.

5.4.5 Tjänster gällande specialtransporter och farligt gods

5.4.5.1 Transportvillkor och transporttillstånd för specialtransport

Transportvillkor

Om en planerad transport överskrider de tekniska normerna för Trafikverkets järnvägsnät (se avsnitt 2.5) tillhandahåller Trafikverket tjänsten transportvillkor för specialtransport. Den planerade transporten hanteras i ett ärende- och simuleringsprogram. Resultatet av simuleringen utvärderas och villkor för transporten fastställs. Efter inkommen ansökan kan beslut om transportvillkor normalt ges inom tre till fem arbetsdagar. Handläggningstiden för tunga transporter är normalt åtta till tio arbetsdagar, beroende på transportens omfattning. Om förutsättningarna för ett meddelat beslut om transportvillkor ändras, kan beslutet återkallas.

Ansökan om transportvillkor för specialtransport ska göras skriftligt hos Trafikverket enligt blankett, *Ansökan om transportvillkor för specialtransport*. Adressuppgift för ansökan om transportvillkor för specialtransport, se bilaga 1.1.

Tjänsten för transportvillkor är tillgänglig helgfria vardagar kl. 8.00–16.00.

Transporttillstånd

För att få framföra en specialtransport måste även ett giltigt beslut om transporttillstånd finnas. I ansökan om transporttillstånd ska ingå uppgift om giltigt beslut om transportvillkor och uppgift om den tilldelade kapaciteten som specialtransporten avses att nyttja. Transporttillståndet är ett kvitto på att den sökande får utföra sin specialtransport.

⁸ Revidering enligt avvikelsemeddeltande 7

Ansökan om transporttillstånd ska göras skriftligt till Trafikverket enligt blankett, *Ansökan om transporttillstånd*. Adressuppgift, se bilaga 1.1.

Tjänsten för transporttillstånd är tillgänglig helgfria vardagar, måndag – fredag kl. 7.00–18.00.⁹

Leveranstider för transporttillstånd

Transportvillkorens omfattning	Framförande på sträcka med trafikeringssystem E2, E3, F, H, R,	Framförande på sträcka med trafikeringssystem M,S ¹
Enstaka spårval/hastighetsnedsättningar. Breda transporter > 1750 mm från spårmitt	5–12 timmar	24 timmar
Omfattande spårval/hastighetsnedsättningar.	24 timmar (en arbetsdag)	48 timmar
Extra ordinära åtgärder ²	10 arbetsdagar	10 arbetsdagar

¹ Leveranstiden varierar beroende på hur driftsplatsen bevakas.

² Skydd, efterbesiktning, åtgärder i anläggningen etc.

5.4.5.2 Farligt gods

Ansökan om kapacitet görs i form av minimipaket (tågläge) och övriga bantillträdestjänster. Dessutom ska transport av farligt gods anmälas enligt avsnitt 2.6.

5.4.6 Andra tilläggstjänster

Trafikverket tillhandahåller inte andra tilläggstjänster.

5.5 Extra tjänster

5.5.1 Telekommunikationsnät

Trafikverket erbjuder genom Trafikverket ICT tjänster som är kopplade till Trafikverkets kommunikationsnät. För mer information, se Trafikverkets webbplats.

<http://www.trafikverket.se/Om-Trafikverket/Trafikverket/Organisation/Resultatenheter/ICT/>

Nät- och telekommunikationstjänster erbjuds även av andra aktörer.

⁹ Revidering enligt avvikelsemeldande 5

GSM-R

Tillgång till Trafikverkets mobilnät, GSM-R (se avsnitt 3.3.3.3 och 2.7.1) kan ges på två olika sätt:

- Den sökande tecknar ett abonnemangsavtal med Trafikverket ICT.
- Om ett järnvägsföretag har ett GSM-R-abonnemang i ett annat lands GSM-R-nät, kan detta abonnemang utnyttjas också för tillgång till Trafikverkets nät om avtal (roamingavtal) har tecknats mellan Trafikverket och det aktuella landets operatör av GSM-R-nätet.

För mer information, se Trafikverkets webbplats

<http://www.trafikverket.se/Om-Trafikverket/Trafikverket/Organisation/Resultatenheter/ICT/>

5.5.2 Tillhandahållande av extra information

Utöver informationspaketen GRUND och BAS, se avsnitt 5.2.1, erbjuder Trafikverket tjänster med extra information till järnvägsföretag och trafikorganisatörer.

5.5.2.1 Utökad trafikinformation via utrop och skyltning

Innehållet i tjänsten baseras på vad som efterfrågas och på Trafikverkets möjligheter att tillmötesgå dessa önskemål. Tjänsten tas fram och formas i dialog mellan Trafikverket och avtalsparten och erbjuds sedan på ett icke-diskriminerande sätt till alla sökande. För information om kontaktvägar, se bilaga 1.1.

5.5.2.2 Utbyte av trafikinformation

Tjänsten tillåter Trafikverkets kunder att via ett standardiserat gränssnitt ta emot och lämna järnvägsrelaterad information i form av rådata. Den mottagna informationen kan användas i egna affärstillämpningar.

Informationsutbytet hanteras via ett standardiserat gränssnitt som bygger på TAF-TSI (europeisk järnvägsstandard för informationsutbyte). Överföringen av data bygger på att XML-filer överförs till och från Trafikverket via Webservices. Det är möjligt att få information antingen via prenumeration eller genom att ställa frågor.

Den information som finns tillgänglig är:

- **tidtabeller** (Dygnsbaserade tidtabeller för tåg, inklusive uppdateringar kan levereras för ett antal dagar i förväg.)
- **trafikhändelser** (sådana händelser som bedöms kunna påverka tågföringen).
- **prognoser** (manuellt inrapporterade beräkningar av tågs ankomst- och avgångstider i händelse av trafikstörning).
- **tidrapporter** (tid då tåg ankommit, avgått eller passerat en trafikplats).
- **aktuella tågsammansättningar.**

När det gäller möjligheten att lämna information, kan tjänsten användas för rapportering av uppgifter inför tågs avgång, se avsnitt 2.4.2.4. För att ta emot data krävs en Webservice enligt specifikation från Trafikverket. För att ställa frågor krävs också ett användarkonto med tillhörande lösenord. För mer information, se Trafikverkets webbplats.

<http://banportalen.banverket.se/banportalen/templates/bvSubPage.aspx?id=1273&epslanguage=SV&subject=355>

5.5.3 Teknisk kontroll av fordon

I tågläget ingår information i form av rådata från detektoranläggningar längs banan (se avsnitt 3.3.1.4). När fordon passerar en detektoranläggning levereras mätvärden i realtid. Vid ett larm meddelas föraren av det aktuella fordonet. Larmrapporter skickas även via e-post till järnvägsföretaget eller trafikorganisationen. Informationen som beskrivs i detta stycke ingår i Trafikinformation GRUND, se avsnitt 5.2.

Tjänsten ”Teknisk kontroll av fordon” erbjuder utökad funktionalitet och verktyg för hantering av detektorinformation. Tjänsten ger möjlighet att ta del av, söka i och sortera de mätvärden som registrerats i samband med de egna fordonens detektorpassager. Trafikverket lagrar informationen i 2 år, men den kan även hämtas för lagring i egna system.

Tjänsten beställs via Trafikverkets webbplats.

<http://www.trafikverket.se/Foretag/Trafikera-och-transportera/Trafikera-jarnvag/System-och-verktyg-for-jarnvag/Teknisk-kontroll-av-fordon-DPC/>

5.5.4 Andra extratjänster

5.5.4.1 Tjänster gällande provkörning^{10 11}

Provkörning av fordon erbjuds enligt de förutsättningar som anges i avsnitt 2.7.4. Ansökan om villkor för provkörning ska göras skriftligt till Trafikverket på *Blankett - Ansökan om villkor för provkörning*. I ansökan ska tekniska data för fordonet eller fordonskombinationen beskrivas, liksom själva framförandet och de funktioner som ska provas på fordonet. Trafikverket måste bedöma konsekvenserna av provkörningen för att kunna besluta om villkoren för den. All dokumentation ska vara Trafikverket till handa senast en månad före provkörningen.

Ansökan om kapacitet för provkörning sker enligt samma rutiner som för tågläge med specialtransport, se avsnitt 4.7.1. De utfärdade villkoren för provkörningen jämföras då med beslut om transportvillkor.

Adressuppgift för ansökan om provkörning, se bilaga 1.1.

¹⁰ Revidering enligt avvikelsemeddelande 5

¹¹ Revidering enligt avvikelsemeddelande 6

Mätvärden för bullermätning av fordon¹²

Tjänsten innebär att Trafikverket tillhandahåller mätvärden för dämpning och ytjämnhet, uppmätta enligt TSD Buller enligt kommissionens beslut 2006/66/EG, på den sträcka som utgör spår för bullermätning, se avsnitt 3.8.6.1. I denna tjänst ingår *inte* iordningsställande av spåret för att uppfylla kraven på referensspår, utan endast mätvärden som anger aktuell status på sträckan.

Mätvärdena kan användas för godkännande av fordon hos Transportstyrelsen, då den nya versionen av TSD Buller, med draft nummer 08/57/ST07, träder i kraft. Enligt denna version av TSD:n tillåts bullermätningar även på sträckor som inte uppfyller kraven på referensspår. För godkännande av fordon enligt TSD Buller, med draft nummer 08/57/ST07, måste mätvärden avseende ytjämnhet respektive dämpning ha uppmätts inom en tre- respektive tolv månadersperiod, före eller efter den tidpunkt då bullermätningen utförs.

Trafikverket överenskommer, i dialog med kund och med hänsyn tagen till planerat datum för bullermätning, om leverans av giltiga mätvärden enligt TSD Buller.

Adressuppgift för ansökan om mätvärden för bullermätning av fordon, se bilaga 1.1.

¹² Revidering enligt avvikelsemedelande 6